

LEXICONUL DE LA BUDA: NUME DE OCUPAȚII, FUNCȚII ȘI MEȘTEȘUGURI

1. Proiectul *Lexiconul de la Buda (1825). Ediție emendată și prelucrată electronic pentru consultare on-line* (Aldea et alii 2013), a fost început în anul 2011 și, după doi ani de muncă asiduă, a fost finalizat în 2013. Proiectul și-a propus realizarea unei ediții emendate și prelucrate electronic, în vederea înlesnirii consultării materialului dicționarului, contribuind astfel la vizibilitatea lexicografiei românești.

2. În anul 1797 apare, la Tipografia Regală din Buda, primul abecedar în limba română, cu caractere latine; de altfel, edițiile în limba română ale tipografiei au apărut, mult timp, utilizând caractere chirilice și latine, cele cu caractere latine având la bază ori ortografia maghiară, ori cea română. Conform unei surse, între anii 1777–1848, la Tipografie au apărut 278 de titluri în limba română, în majoritate folosind caracterele chirilice (Király 2003, p. 456). O altă sursă menționează 87 de titluri în limba română, apărute între anii 1805–1877, citând, până în 1861, doar titluri apărute cu caractere chirilice (Balogh 1882), cele cu caractere latine fiind menționate doar după anul 1870. Din cele circa 240 de tipărituri apărute în capitala Ungariei în perioada 1780–1830, 16 sunt cu caracter economic (Tatay 2013), acoperind o varietate destul de largă de meșteșuguri (de ex. Gheorghe Șincai, *Povățuire către economia de câmp*, 1806; Ioan Tomici, *Cultura bombițelor sau învățătura despre ținerea și creșterea omidelor sau goangelor de mătăasă*, 1823; *Cultura albinelor*, 1823, precum și o serie de traduceri, realizate în majoritate de către Petru Maior, ca *Învățătură pentru prăsirea pomilor*, 1812; *Pentru facerea zahărului*, 1812; *Învățătură pentru ferirea și doftoria boalelor celor ce se încing prin țeară și a celor ce se leagă și a unor boale sporadice, adică pe ici pe colo îmblătoare ale vitelor celor cu coarne precum și a cailor, a oilor și a porcilor*, 1816 și altele).

În anul 1825, au apărut, la Buda, două lucrări lexicografice importante, ambele în ediția Tipografiei Universitare Regale Ungare: prima, dicționarul cvadrilingv al lui Anton Bernolák¹, iar cealaltă, un alt dicționar, editat de Samuil Micu Klein și Petru Maior, așa-numitul *Lexicon Budan* sau *Lexiconul de la Buda* (LB)². Ambele lucrări și-au propus unificarea, codificarea și introducerea în curentul cultural european ale limbilor de bază (slovaca, respectiv limba română). *Lexiconul de la Buda*

¹ Anton Bernolák, *Lexicon Slavicum (Slowár Slowenski/Češko-Lat'insko-Ňemecko-Uherski seu Lexicon Slavicum, Bohemico-Latino-Germanico-Ungaricum)*. [...], Budæ Typis et Sumtibus Typogr. Reg. Univers. Hungaricæ, 1825.

² *Lexicon românescu-latinescu-ungurescu-nemțescu, care de mai mulți autori în cursul a treizeci și mai multor ani s-au lucrat seu Lexicon Valachico-Latino-Hungarico-Germanicum goud ad pluribus auctoribus decursu triginta et amplium annorum elaboratum est*, Budæ Typis et Sumtibus Typographiæ Regiæ Universitatis Hungaricæ, 1825.

este cea mai amplă și cea mai importantă lucrare apărută în acea perioadă la Tipografia Regală, pentru care apelul de abonare a fost difuzat nu doar pe teritoriul Transilvaniei, ci în majoritatea comitatelor Ungariei, interesați fiind de apariția dicționarului nu doar etnicii români, ci și alte naționalități (Domokos 1985, p. 95). Intenția apariției unui dicționar român în patru limbi a fost anunțată în anul 1806; concomitent, a început întocmirea listelor de abonați. Subscripția era stabilită la 6 forinți, asta însemnând 6 crețari pe coală tipografică (MOL, fasc. 47028). Din păcate, nu se cunosc destule informații despre procesul lucrărilor tipografice; de exemplu, nu am putut stabili câte subscripții au reușit editorii să adune în decursul a trei decenii de muncă și nu am aflat nici în câte exemplare a apărut, până la urmă, *Lexiconul de la Buda*. Se cunosc frânturi de informații, de exemplu: Georgius Angyal a solicitat 35 de exemplare și a primit, în semn de răsplată, 3 exemplare cadou; Basilius Aaron din Bistra a adunat subscripții pentru 11 exemplare, iar Demetrius Papp și-a trimis scrisoarea prin care solicita 18 exemplare, în valoare totală de 90 de forinți, în data de 20 octombrie (a primit un exemplar cadou). Câteva alte nume și subscripții concrete: Teodor Dragoș, protopop greco-catolic, a reușit să adune 25 de comenzi; Benedek Fogarasy din Blaj – 16 subscripții; dascălul Istrate – 7; Mathias Markovits a solicitat 50 de exemplare („50 exemplaria desiderat”); se cunoaște solicitarea a câte unui exemplar (mai mult ca sigur pentru uz personal) din partea următorilor: Andreas Krausz (Mediaș), Friedrich August Herfurth, András Cseresnyés. Editura se pregătea să trimită 12 exemplare cadou pentru Samuil Vulcan și alte 10 exemplare lui Kolosi. Până în ianuarie 1822 erau terminate 6 coli tipografice, în luna februarie 7 (Veress 1982).

3. Materialul lingvistic al *Lexiconului de la Buda* prezintă realitatea lingvistică din perioada (îndelungată) de elaborare al dicționarului pe mai multe nivele și pe multiple registre. Dicționarul cvadrilingv – fiind, totodată, și un dicționar explicativ – este o lucrare normativă care s-a dorit a fi de largă circulație, contribuind, astfel, la accentuarea conștiinței etnice, la evidențierea propriei identități naționale.

Prezenta lucrare abordează terminologia ocupațiilor, a meșteșugurilor și a funcțiilor administrative sau publice, regăsite în LB, în contextul realității socio-economice a perioadei respective, adică sfârșitul secolului al XVIII-lea–începutul secolului al XIX-lea.

4. În total, am identificat peste de 400 de denumiri pentru diferitele meserii, ocupații, funcții militare sau administrative, meșteșuguri. Cele mai multe sunt, în mod tradițional, la masculin, bărbatul având rolul principal în întreținerea familiei și având exclusivitate în practicarea anumitor funcții din viața administrativă, sau militară și în practicarea diferitelor meșteșuguri, femeii fiindu-i rezervate doar activități legate de gospodărie, de îngrijirea copiilor. Totuși, 76 de denumiri au formă feminină și fie se referă la ocupații tipic feminine, fie avem de-a face cu extinderea ocupației soțului și asupra femeii (probabil după modelul german, în care soția este denumită după ocupația bărbatului). Din cele 76 de denumiri, aproape 34% sunt ocupații care pot fi considerate tipic feminine (*babă, bosconitoare, bucătăriță, călugăriță, comedieșiță, gâcitoare, găiniță, iconomă, jeleriță, jemlariță, jupânea-*

să, măturătoare, nemeșoaică, pânzăriță, pităriță, prorociță, pustnică, rugătoare, sluguliță, slujnică, slujnicuță, socăciță, spălătoare, șișcă, țesătoare, ucenică, ungătoare, vânzătoare, voatră).

Am găsit 10 termeni pentru denumirea păzitorului sau îngrijitorului de animale: *boariu* (cu forma feminină *boariță*), *căprariu*, *găiinariu* (fem. *găiinăriță*), *hărgăliciu* (păstor la cai), *mielariu*, *păcurariu* (fem. *păcurăriță*), *păsărar*, *păstoriu*, *stăvari* (păstor la cai), *vițelariu*.

La fel, am identificat 20 de termeni pentru descrierea poziției de slugă, servitor: *argat* 1) șerb, slugă 2) năimit (zilier); *birelnic*, -ă adj. carele ține vreun bun străin în bir; *credințariu* care servește la masă; *năimit*; *scutelnic* om liber – „în Țeara Românească însemnează jeleriu, slugibaș”–; *șerbitoriu* slugă; *șerb*; *șerb din corabie*; *simbriiaș* care slujește pe leafă, soldă; *simbriuță*; *slugă*; *slugăritură*; *slugitoriu* – la vreun divan, șfat –; *slugitoriu*, -toare adj.; *sluguliță*, *sluguță*; *slujbă*; *slujnică*; *slujnicuță* ș.a.

În LB apar în jur de 30 de termeni pentru funcții și îndeletniciri bisericesti (câteva exemple: *arhimandrit*; *avă* 2) avat, arhimandrit, egumen; *diac* 4) la beserică, adecă cantor; *fătu beserice* cf. paracliser; *mărturisitoriu* 2) adecă duhovnic; *ravi Rabbinus*, *doctor Hebraeus*).

Aproximativ 50 de termeni se referă la ocupații în domeniul învățământului și culturii: *catehet catecheta*; *cercătoriu* sau cunoscătoriu firei *physicus*, *indagator naturae*; *diac* 1) carele înveață la școală; *fire* 1) natură; legea firei; istoria firei; învățătura firei *physica*; *gheografie*, învățătură despre lume cosmologia; *pisariu i.e. scriitoriu*; *pughilareș* ș.a.

5. În baza lexicală a dicționarului, am identificat peste 70 de termeni pentru funcțiile administrative sau publice. Majoritatea denumirilor se regăsesc și în DEX, cele mai multe cu sensul original care apare în LB, altele cu schimbări de sens mai mici sau mai mari, ceea ce se poate considera normal, având în vedere cei aproape 200 de ani care au trecut de la apariția *Lexiconului de la Buda*. Totodată, se observă dispariția totală unor termeni (*cămărar*, *dicimătoriu*, *jucuț*, *jucuțel*, *luătoriu de samă*, *namesnic*, *notareș*, *părcălab* ș.a.). În lista următoare, redăm din definiția originală a cuvintelor doar sensurile care se referă la registrul prezentat (funcții administrative; de ex., „Divan m., pl. -nuri f. subst. 1) svat sau scaun de judecată : iudicium, consilium, tribunal, senatus, magistratus : tanács, ítélőszék : das Gericht, der Rat, Richterstuhl. – boeriu de divan, adecă svetnic : consiliarius a consiliis : tanácsos : der Rat. 2) truncu pre carele lucră cizmașii. V. bedreag”), varianta emendată; nu am specificat informațiile lexico/gramaticale, majoritatea termenilor fiind la masculin, cu excepția a șase denumiri, dintre care două sunt prin natura lor feminine (*crăiasă*, *împărăteasă*), iar încă patru sunt denumirile soțiilor demnitarilor (*birăiță*, *dicimătoare*, *judeceasă*, *tisturiță*):

armaș (scutier; cf. DEX: dregător domnesc, care, în Moldova, era însărcinat cu paza temnițelor și îndeplinirea execuțiilor, iar în Țara Românească avea în grijă artileria oștirii și țișanii domnești);

ban așe se chiamă cel mai mare preste Croația; **birăire** judecătore; **birăiță** subst.; **birău** jude; LB: *birău sătesc* (DEX: primar rural); **boieriu de sfat** consilier; **boieriu de divan**, *adecă svetnic* (DEX: în Țările Române: Sfat Domnesc); **bulgăr un diregătoriu de oraș** primar;

cămăraru *camerarius*; **cămăraș** 1) *camerarius* 3) *la sare* (cf. DEX: în Evul Mediu, în Țara Românească și în Moldova: slujbaș care avea în grijă odăile domului, în special cămara domnească; sensul 3 din LB 'salis perceptor' a dispărut); **comisie** 1) *poruncă înaltă* 2) *de cercare* (DEX: colectiv având sarcina de a coordona sau de a sprijini o anumită activitate; înv. secție de poliție); **comisariu** *commissarius* (DEX: 1. ofițer de poliție, șef al unui comisariat; 4. persoană investită de către o autoritate superioară cu împuterniciri speciale); **craiu** (rege; cf. DEX: 1. în basme: împărat, rege, domnitor; 2. bărbat ușuratic); **crăiiasă** (regină; cf. DEX: în basme: împărăteasă, regină, zână);

dicimătoriu dicimătoare f. *der Zehendabtreiber*; **diregătoriu** 1) *poruncitoriu* 2) *purtătoriu de grije*, p.e., *a căruiva bun domnesc* (DEX: *dregător* demnitar la Curtea domnească cu atribuții în Sfatul domnesc, în administrație, justiție, armată); **domn de sfat**;

eparc titlu de prefect; **execuție**; *executor* nu există; *vezi jucuție, jucuțel*;

gornic (DEX: pădurar, pândar); **gramatic** 2) *scriitoriu* (DEX: gramatician, persoană specializată în gramatică);

hospodar (titlu ce purtau odinioară domnitorii români supuși Porții);

ispravnic 1) *cui să încredințează purtare[a] de grije a căruiva lucru* 2) *capitanul sau mai-marele caruiva ținut, mai în Țerile Românești* (DEX: *dregător* care aducea la îndeplinire o poruncă domnească sau (mai târziu) care conducea, ca reprezentant al domnului, un județ sau un ținut);

împărăteasă; împărat; îndireptătoriu 1) *i.e. rânduitoriu* (DEX: *îndreptător* adj. substantivizat, care îndreaptă, îndrumă);

jucuțel; jucuț; jucuție; jude (DEX: în vechea organizare a Țărilor Române: demnitar cu atribuții judecătorești și administrative; stăpân de rumâni) LB: *jude sătesc*; **judeceasă** f.; **județ** 1) *personă judecătore, precum este judele, birăul, chinezul* 2) *i.e. judecată*: – *județul cel mai de pre urmă* (DEX: 1. în vechea organizare a Țării Românești: denumire dată cârmuitorului unui oraș; primar. 2. înv. și reg. judecător (1));

lege 1) *care este dată sau pusă de domni – dătătoriu sau punătoriu de lege – călcătoriu de lege*; **legiuitoriu** m., f. **-toare**; 1) *carele se legiuiește cu cineva – cel din sus sau cel ce caută pre altul cu pâra – cel din jos sau cel ce răspunde*. 2) *adecă dătătoriu de lege*. 3) *adecă știutoriu legilor* (DEX: (persoană) care elaborează legi.); **logofăt** 1) *o vrednicie înaltă la curtea căruiva princip domnitoriu* 2) *adecă scriitoriu* (DEX: titlu de mare dregător în ierarhia boierilor români, membru al Sfatului domnesc); **luătoriu de samă** 1) *adecă chivernisitoriu, purtătoriu de grije* 2) *adecă cercetătoriu*;

magistrat (DEX: 1. membru al corpului judiciar (judecător, procuror). 2. funcționar superior sau înalt demnitar; azi cu forma *magistratură* Corpul magistraților); **mazil** (DEX: 1. domn sau înalt demnitar scos din funcție; 2. mic boier sau descendent de mic boier, fără funcție publică; 3. membru al unui corp de cavalerie format din boierii scoși din funcție; 4. persoană însărcinată cu strângerea birurilor; vătășel în slujba boierilor); **medelniceriu** (DEX: titlu dat în Evul Mediu, în Țara Românească și în Moldova, boie-

rului care turna domnului apă ca să se spele pe mâini și servea bucatele; boier care avea acest titlu);

notareșu DEX: nu există;

ocârmuire, povățuire (DEX: înv. cârmuire, conducere, guvernare, administrare); **ocârmuitoriu, îndreptătoriu** (DEX: înv. (persoană) care conduce un stat, o instituție etc.; cârmuitor);

păharnic (DEX: (În Evul Mediu, în Țara Românească și în Moldova) Titlu dat boierului de la curtea domnilor români care avea grijă de băutura domnului, iar în împrejurări deosebite sau la sărbători îl servea personal pe domn, gustând băutura înaintea acestuia pentru a se convinge că nu este otrăvită); **părcălab** 1) *purtătoriu de grije*, p.e., *oarecare iosag domnesc* 2) i. e. *temniceriu*; **politic** (om politic); **postelnic** *o vrednicie de curte în Moldova* (DEX: în Evul Mediu, în Țara Românească și în Moldova: titlu dat unui mare boier, membru al Sfatului domnesc, care avea în grijă camera de dormit a domnului și care, mai târziu, organiza audiențele la domn); **priveghitoriu** (DEX: supraveghetor); **procătărie** (azi: *procatorie*; DEX: avocatură); **procătărit** (DEX: *procatorit* avocatură; în LB are și sensul de *procurator*); **procator** *advocat, procurator* (DEX: reg. avocat); **procurator** *advocat* (DEX: persoană care acționează în numele cuiva, pe baza unei procuri; mandatar);

serdariu *o vrednicie în Țeara Românească* (DEX: în sec. al XVII-lea–al XVIII-lea, în Țara Românească și Moldova: comandant de oaste, mai ales de călărime); **sfat** 2) i. e. *adunarea acelor carii sfătuiesc despre ceva*; – *țin sfat*; – *Casa Sfatului*; – *domn de sfat*; – *boieriu de sfat*; **solgăbirău, sălgăbirău** (doar DLRM: funcționar administrativ din fosta administrație austro-ungară, corespunzând pretorului sau primpretorului de mai târziu); **sol** 1) *a căruiva împărat, prințip* 2) *oricarele este trimis cu vreo veste, mandat, poruncă*; **solesc** (DEX: înv., rar a comunica cuiva ceva printr-un sol); **solie** (DEX: misiunea unui sol); **solitoriu** (sinonime: delegat, emisar, mesager, intermediar, împuternicit, mijlocitor etc.); **spătariu** 1) *carele poartă spata sau paloșul căruiva veziriu, voivod* (DEX: dregător la Curtea domnească care purta la ceremonii sabia și buzduganul domnului, iar mai târziu avea comanda cavaleriei); **stolnic** (DEX: în Evul Mediu, în Țara Românească și în Moldova: dregător care purta grija mesei domnești, fiind șeful bucătarilor, al pescarilor și al grădinarilor); **strângătoriu** – *de dare*;

temniceriu (DEX: paznic, supraveghetor, gardian la o închisoare); **tetrarh** (DEX: suveran sau guvernator al unui sfert de regat ori al unei provincii); **tist** 1) *adecă dregătoriu mai mare* 2) *în vreun bun domnesc* (DEX: înalt funcționar de stat); **tisturiță** f.; **tistie** (doar în *Dicționarul de sinonime*: funcție, post, serviciu); **tălmăcitoriu** (DEX: traducător, interpret); **trimis adecă sol** (DEX: persoană însărcinată cu o misiune specială; delegat, mesager);

vardă (casă de vardă); **vămaleș, vămaș, vameș** (DEX: în organizarea administrativă din Principatele Române: dregător care avea funcția de a încasa veniturile vămii); **Vătav** – *la vreun boieriu, adecă dregătoriu* (DEX: *vătaf*: 1. în Evul Mediu, în Țara Românească și Moldova: supraveghetor al slugilor de la curtea unui boier sau de la o mănăstire; logofăt. 2. conducător al unui anumit grup de curteni, de slujbași sau de oșteni ai domniei); **vechil** (DEX: 1. în trecut: persoană care supraveghea și administra munca de pe o moșie, om de încredere al unui moșier; administrator de moșie. 2. înv. avocat).

Însă cea mai numeroasă categorie este cea a meșteșugurilor, cu un număr de aproximativ 160 de intrări. După cum bine știm, practicarea unei îndeletniciri meșteșugărești se făcea, de cele mai multe ori, în paralel cu lucrul gospodăresc, mai ales în cazul gospodăriilor țărănești. Meșteșugurile sunt îndeletniciri frecvent întâlnite, iar pe lângă cele menite a satisface nevoile curente ale unei comunități rurale, mai restrânse (fierari, lemnari, etc.), din ce în ce mai prezente încep să fie și cele prestate în scop comercial.

Dezvoltarea meșteșugurilor este întotdeauna determinată de creșterea nevoilor de consum și a schimbului de mărfuri, de abundența de materii prime și bogății naturale.

Cele mai frecvente meserii sunt, deci, cele legate de necesitățile de bază ale omului, o componentă importantă reprezentând industria alimentară. În general, cu cât o localitate era mai slab dezvoltată din punct de vedere industrial, cu atât ponderea acestei ramuri era mai mare, dar nu în toate cazurile: de pildă, în Clujul de la începutul secolului al XIX-lea, aproape jumătate dintre meșteșugari erau ocupați în acest domeniu (Pál 1998).

Sferele ocupaționale se pot clasifica după mai multe criterii: meșteșuguri de atelier (producerea de bunuri în atelierele meșterilor și comercializarea lor); activități comerciale (negustori și comercianți); liber profesioniști (medici, farmaciști, avocați etc.); lucrători în sfera serviciilor (zidari, dulgheri, fântânari, lăcătuși, vopsitori, morari, bărbieri, cesari, zugravi etc.) (Anghel 2011). Meșteșugurile legate de necesitățile de bază se împart astfel: cele pentru prelucrarea produselor agricole: morăritul (LB: *morar*, *morăriță*; *ucenic* sau *ocinic la moară*; *moară de boi sau cai*); oloitul (LB: *oleeriu*); cele pentru prelucrarea produselor pomicole, cum ar fi pălincăritul (LB: *pălincă*, *răchie*, *vinarsu*; locul unde se produce: *berărie*, *vinărsărie*; varietăți de vinars: *de bucate* (adică de cereale), *de dreavene*, *de drojdii*, *de prune*, *de șneapăn* (sămânță de brad)); cele pentru confecționarea îmbrăcăminteii a) prin prelucrarea fibrelor textile de origine vegetală (LB: *pânzariu*), b) prin prelucrarea fibrelor de origine animală (LB: *postăvariu*, *țesătoriu de mătasă*), c) prin prelucrarea pieii (LB: *argisesc*, *tălpariu*, *timariu*, *timăriță*) pentru îmbrăcăminte (LB: *blănariu*, *mănușariu*) sau pentru încălțăminte (LB: *cizmaș*); cele care privesc construirea și utilizarea gospodăriei, cum ar fi prelucrarea lemnului, olăritul, prelucrarea fierului (fierăritul, cărbunăritul, prelucrarea pietrei, cioplitul pietrei, vărăritul și altele).

Din totalul de 160, 17 meșteșuguri au etimologia definită în LB:

babă 1) moașă care moșește pruncu (Ital. *babbo*, i.e. *Pater*); **băcan** (Hisp. *bohonero*, *negotiator diversarum rerum*); **barbieriu** (Ital. *barbiere*, Hisp. *barbero*); **butnariu**;

cădariu, *legătoriu de buți* (Ital. *bottajo*);

făgădariu *fogadós*, *vendégfogadós* (Hisp. *bodegonero*);

grădinariu (Ital. *giardiniere*);

legătoriu de cărți (a Lat. *ligos*, *as*); **lemnariu** (a Lat. *lignum*, Ital. *legno*);

măcelariu (Ital. *macellago*, *lanius*); **merariu** (a Lat. *mellarius*);

oleeriu (a Lat. *olearius*);
pălărieriu (a Lat. *pile arices*);
săcariu *cel ce face sau poartă saci sau se negoțătorește cu saci* (a Lat. *saccarius*);
tăietoriu de lemne (Ital. *tagliatore*);
țesetoriu (Ital. *tessitore*).

La un număr de 30 denumiri, etimologia se poate deduce din cea a cuvântului de bază (evident, toate denumirile au o etimologie cât se poate de evidentă, însă aici mă refer doar la cele care au etimologia stabilită în materialul lexical existent):

călțunariu (*călțunu* v. Ital. *Calzoni*, denotat *braccas, caligas*); **cărămidariu** 1) carele face cărămizi (*cărămidă* v. Gr. *κεραμίς, κεραμίδος*: tegula); **cărbunariu** (*cărbune* v. Lat. *carbo, carbone*); **cepariu** (v. *ceapă* lat. *cæpa*); **cioplitori**, carele cioplește: 1) lemn 2) de icoane (v. *ciopliescu* Hisp. *chapa: lamina*); **ciurariu** (v. *ciur* a lat. *cribrum*); **croitori** (*croescu* a lat. *curo*); **cofăriță** (v. *coferescu* a lat. *comparo*, p. mutata în f.); **curălariu** (v. *curea* Hisp. *corea*. Ital. *coreggia*);

funariu (v. *fune*, a lat. *funis, fune*);

glăjeriu 1) făcătoriu de glaje 2) negoțătoriu de glăji (v. *glaje* a Gr. *ύαλος*: Lat. *hyalus, i.e. vitrum, crystallus*, mutata *h* în *g*, sicut ex *traho*, *trag*, et *transposita h*. – vel a *κλάζω*: *propter sonum, quem edit leviter pulsata*);

măiestru de săcure, *i.e. bărdaș* (v. *măiestru* Ital. *maiestro, magister*); **mănușariu** (v. *mănușă* Ital. *manica*); **mășariu** (v. *masă* a lat. *mensa*); **măsurătoriu-de-pământ** *földmérő, indzsellér* (v. *măsurător* a lat. *mensurator*. Ital. *misuratore*); **morariu** (v. *moară* a lat. *mola*);

negoțătoriu (v. *negoțătoresc* a Lat. *negotior*);

opincariu (v. *opincă* a lat. *pero*);

pescariu 1) care prinde pești 2) negoțitor de pești (v. *peșce* a lat. *piscis*); **petrariu** 1) i. e. tăietoriu de piatră 2) i. e. cioplitori de piatră 3) i. e. baie de piatră (v. *peatră* a græco *petra: rupes, petra*); **pânzariu** 1) țesătoriu de pânză 2) negoțătoriu de pânză (v. *pânză de la pansus* participium verbi *pando*); **păsărariu** (v. *pasăre* de la *passer*: vrabie: Ital. *passere*);

rotariu care face roate și cară (v. *roată* a Lat. *rota*. Ital. *ruota*. Gall. *roue*. Hisp. *ruedo*);

săbiiariu spătariu, care face sabii (v. *sabie* a Gall. *sabre*); **săponariu** (v. *săpon* a lat. *sapo*, Ital. *sapone* Gall. *savon*); **scobitori** 1) carele cioplește în piatră, lemn etc. (v. *scobescu* a Lat. *excavo*); **stupariu** (v. *stupu* a Lat. *stupa*);

șofrănariu (v. *șofran* Gall. *safran*);

tăbăcariu 1) adecă negoțitori de tăbac (v. *tăbacu* a lat. *tabacum*. Ital. *tabacco*. Gall. *tabac*);

vânzătoriu carele vinde (v. *vânzare* Ital. *vendita*).

În continuare, prezint denumiri de meșteșuguri care au suferit schimbări lexicale, prin extinderea sau restrângerea sensului sau chiar schimbarea totală a sensului, prin compararea materialului din *Lexiconul de la Buda* cu cel din DEX, ed. 2009:

acar LB: *cel ce fabrică ace*; DEX: muncitor feroviar care manipulează dispozitivele de acționare a acelor de macaz și asigură întreținerea acestora; *macagiu*;

boltaș LB: *negustor mic*; DEX: *reg. proprietar al unei prăvălii*;

călțunar LB: *cel care face încălțăminte*; DEX: flăcău, bărbat care duce darurile miresei (din: *călțun* înv. și pop. încălțăminte de sărbătoare (asemănătoare cu cizmele) + suf. -ar, cu forma feminină *călțunăreasă*; **cămăraș** LB: 1. *camerarius* 2. *schimbător de aur* 3. la sare: *salis perceptor*: kamarispany; DEX: slujbaș care avea în grijă odăile domnului, în special camera domnească; **cărămidar** LB: cel care face cărămizi; DEX: există doar forma *cărămidărie* meșteșugul fabricării cărămizilor; **cepar** DEX: nu există; **cesar** DEX: nu există; **chindisitor cu mătăasă** LB: *chindisesc*: a coase; DEX: nu există; **cofăriță negustoriță** DEX: nu ex. din magh. *kufar*;

făgădariu DEX: nu există; însă: *făgădău*: han, ospătărie, cârciumă, din magh. *fogadó*;

glăjer LB: făcător sau negoțator de glaje, cu etimologia Lat. *hyalus*, i.e. *vitrum*, *crystallus*, mutata *h* în *g*, *sicut ex traho*, *trag*, et *transposita h. – vel a κλάζω* : *propter sonum, quem edit leviter pulsata*; DEX: nu există. Evident, cuvântul are la bază cuvântul german *das Glas*;

hârtiar LB: *cel ce face hârtie sau negoțătorește cu hârtie papiroscsináló* (a latino: *chartarius, per metathesim*); DEX: nu există;

jemlar, *jemlariță* DEX: nu există (din magh. *zsemle*);

lemnar LB: negustor de lemne; DEX: meseriaș care se ocupă de prelucrarea lemnului; **luminar** LB: făcător de lumini; DEX: tehn. corp de iluminat;

măsar DEX: există forma reg. *tâmplar, dulgher*; **merar** LB: cel care face sau vinde miere; DEX: mierar ('apicultor') nu există, doar *merar* cu sensul 'cultivator sau vânzător de mere';

ocârmuitor LB: îndreptătorul corabiei; DEX: înv. persoană care conduce un stat, o instituție; cârmuitor; **ocinic** LB: ucenic mai ales la moară; DEX: nu există în această formă și cu sensul atât de restrâns; **oleier** DEX: în forma *uleier*; **opincar** DEX: există doar *opincărie* 'locul unde se confecționează sau se vând opincile'; **papareț** LB: boltaș; DEX: nu există;

păler LB: luător de seamă preste lucrători; DEX: nu există; probabil din germ. *der Palier*; **pețeriu** LB: cu sensul de hingher; DEX: nu există; probabil din magh. (*kutya*)*pecér*;

săbău LB: cuvânt numai în Ungaria întrebuințat, i.e. croitoriu; DEX: nu există; DLRM (1958): reg. croitor din magh. *szabó*; **săcar** LB: cel ce face sau poartă saci sau se negoțătorește cu saci; DEX: nu există; DAR (2002): înv. 1. persoană care făcea sau vindea saci. 2. cărător de saci; hamal (în port); **scobitor** LB: cel care cioplește în lemn; DEX: nu există; DLRM (1958): înv. cioplitor, sculptor, gravor; **sfârnărit** LB: negoțătorie; DEX: nu există. DAR (2002): nu există în această formă, *sfârnări* vb. a cumpăra și a vinde marfă pentru a realiza un profit, pentru a practica meseria de negustor; a negustori.; **spătar** LB: care face spete de țesut; DEX: doar sensul 1. dregător la curtea domnească care purta la ceremonii sabia și buzduganul domnului; însă cf. DEX: *spetează*: scândura cu care se ridică firele de urzeală când se țese cu alesături; **suciu** LB: blănar, cojocar; DEX: nu există; *Dicționarul de sinonime*: v. cojocar (din magh. *szűcs*);

șofrănar LB: negustor de condimente; DEX: nu există; DAR (2002): înv. negustor;
șpețer LB: apotecar; DEX: nu există; probabil din lat. *speciaria*;

tălpariu LB: pelar, timar; DEX: nu există; *Dicționarul de sinonime*: v. argășitor, tăbăcar; **tușer** LB: negoțator, mai ales de boi; DEX: nu există; DAR (2002): negustor de vite;

țintar LB: 'persoana care face ținte'; DEX: sensul acesta nu există, doar subst. țintă. Sensurile care apar în DEX: 1. joc de societate în care se folosește un carton cu un desen special pe care jucătorii mișcă piese după anumite reguli; moară; 2. ornit. înăriță;

ungător, ungătoare LB 'persoană care unge, masează'; DEX: nu există cu acest sens; 1. muncitor specializat în ungerea pieselor unui mecanism 2. gresor; probabil calc după magh. kenő (asszony);

zugrav LB: 'pictor'; DEX: 1. lucrător specializat în zugrăvit 2. înv. pictor (de biserici).

Materialul vast obligă la continuarea prelucrării bazei lexicale oferite de *Lexiconul de la Buda*. Limbajul tehnic al ocupațiilor și al meșteșugurilor tradiționale de la începutul secolului al XIX-lea prezintă o provocare lexicologică ce merită exploatarea și prezentată publicului de specialitate.

ANEXĂ

LISTA OCUPAȚIILOR, MEȘTEȘUGURILOR ȘI FUNCȚIILOR ADMINISTRATIVE REGĂSITE ÎN *LEXICONUL DE LA BUDA*

acariu; apotecariu; argat 1) șerb, slugă 2) năimit; **argintariu; argintăriță** f.; **arhimandrit; armaș; aurariu** 1) carele lucră din aur 2) spălătoriu de aur; **avă** 2) avat, arhimandrit, egumen;

babă 1) moașă care moșește pruncu; **baciu** 1) la stâna ce de oi; **barbieriu; băcan; bărdăș; berariu** m., **berățiță** f.; **bercariu; birăiță; birău** jude; a Lat. vir, proinde birău; **birelnic**, carele ține vreun bun străin în bir; **blănariu; boieriu** boieriu de svat – boieriu de divan; **boieriu de sfat; boieriță** sau **boieroaie; boltaș** a) mai mare b) mai mic; **blăznitoriu; boariu; boariță** f.; **boșeriu** cărbunariu; **boșeriță** f.; **bosconitoriu**, f. **-oare; bulgăr** un diregătoriu de oraș; **bucătariu**, f. **-riță; butnariu** cădariu, legătoriu de buți;

cadet tânăr de bună vițe, fecior de boieriu, care de bună voie se duce la miliță și învețe măiestriile militarești ca să poată fi ca un ostaș de folos patriei; tiron sau recrută care din bună voie iia arme și se deprinde în ostașie; **cafeariu** cel ce vinde cafea, cafeneriu; **cafeariță** muierea care ferbe și vindă cafea sau muierea cafeariului; **caferiță; cantor; casnic** domnu casei; **catehet; cădariu** maistor care face căzi, buți și alte vase de lemn, butnariu, făcătoriu și legătoriu de căzi și de buți; **călăraș** 1) oricine e călare 2) un soldat călareț; **călărași** pl., adecă oastea ce călăreață; **călțunariu; călugăr; călugăriță; călușeariu; cămăraș** 1) 2) schimbătoriu de aur 3) la sare; **cămătarinic**, carele dă bani pre camătă: 1) dreaptă, legiuită 2) nedreaptă, nelegiuită; **căntorie; căntoriță** f.; **căpetenie; căpitan; căpitaniță** f.; **căprariu** 1) păstoriu de capre 2) la soldați; **cărămidariu** 1) carele face cărămizi; **cărăuș; cărbunariu; cărbunăriță** f.; **cătană** ostaș, soldat, militariu – cătană bătrână – cătană proastă; **cătăniță** f.; **cârpaci** 1) fie la ce măiestrie 2) de călțaminte; **câștigătoriu** subst. 1) *i.e.* agonisitoriu 2) *i.e.* purtătoriu de grije, chivernisi-

toriu 3) de prunci; **cepariu**; **cercătoriu** sau cunoscătoriu firei; **cesariu**; **ceteraș**; **chela-riu**; **chelărită**, fem.; **chindisitoriu** cu mătasă; **chivernisitoriu**, 1) țânătoriu 2) purtătoriu de grige 3) îndreptătoriu, ocârmuitoriu; **cimpoiaș**; **cioplitoriu**, carele cioplește: 1) lemn 2) de icoane; cioplitoriu de piatră; **ciurariu**; **ciurăriță** f.; **cizmaș**; **cleric**; **clopotariu** 1) carele veasă clopote 2) carele trage clopoțele; **clopotăriță** f.; **cofăriță** f.; **comândătoriu**; **comedieș** 1) carele areată vreo faptă moralicească, veasă sau tristă 2) cel ce areată mirăzenii care se văd a fi preste fire; **comedieșiță** f. v. actriță; **comisariu**; **consistorialu**; **controlor**; **controloriță** f.; **corăbieriu** 1) domnu corabiei 2) ocârmuitoriu, îndreptătoriu corabiei 3) lucrătoriu de corabie 4) șerb din corabie cortelaș; **cosaș** 1) carele cosește iarba; **credințariu**; **creditor**; **croitoriu**, sartor; **cuftă**; **culegătoriu**, 1) 2) de vii 3) de litere la tipografie; **curălariu**; **cuțitariu**;

dascal; **dăscăliță** f.; **dătătoriu** sau **punătoriu de lege**; **deprinzetoriu**, f. -oare; **desertir** ostaș fugit; **diac** 1) carele înveață la școală 2) ucenic, învățăcel 3) latin 4) la beserică, adecă cantor; **dicimătoriu**; **dicimătoare** f.; **diecime**; **diregătoriu** 1) poruncitoriu 2) purtătoriu de grije, p.e., a căruiva bun domnesc; **dobaș**; **dolfan** 1) om de frunte 2) om avut; **doctor** sau **doftor**, vraciu, tămăduitoriu – de ochi – de vite; **doftoriță** f.; **domn de sfat**; **drumariu** călătoriu; **duhovnic**;

eclesiarc; **egumen**; **eparc**;

faur; **făgădariu**; **fărmetătoriu**; **fātu besericei**; **ferariu** negoțătoriu de fier; **ferbătoriu** de rășină; **filosof**; **flăutaș** sau **flăutariu**; **fluieraș**; **funariu**; **funăriță** f.;

gâcitoare 1) muiere care găcește ceva 2) v. cimilitură; **gâcitoriu**; **găiinariu**; **găiinăriță** f.; **ghenerariu** sau **generariu**; **gornic**; **gramatic** 2) **scriitoriu**; **grădinariu**;

hârtiariu cel ce face hârtie sau negoțătorește cu hârtie; **hărgăliciu** i.e. stăvari, păstoriu la cai; **hodnogi**; **hospodar**; **husariu** 1) călăraș unguresc, soldat călăreț 2) călăreț înainte a căruiva hinteu domnesc;

iconariu 1) i.e. văpsitoriu de icoane 2) i.e. vânzătoriu de icoane; **iconăriță** f.; **iconomă**; **iconom**; **iagăr** i.e. vânătoriu; **iscoadă**; **ispravnic** 1) cui să încredințează purtare[a] de grije a căruiva lucru 2) capitanul sau mai-marele caruiva ținut, mai în Țerile Românești;

îmbălătoriu; **îndreptătoriu** 1) i.e. rânduitoriu 2) i.e. povățuitoriu – sau i.e. învățătoriu; **învățătoriu** 1) carele învață pre altul 2) carele învață de la altul;

jeleriu; **jeleriță**; **jelariu**; **jelariță** f.; **jude**; Jude, birău sătesc; **judeceasă** f.; **județ** 1) persoană judecătore, precum este judele, birăul, chinezul; **jupâneasă**;

lătorean, f. -nă; 1) care lăcuiește cu toată iconomia sa afoară de sat; **lecuitoriu**; legătoriu de cărți; legătoriu de vasă. V. butneariu.; **lemnariu**; **logofăt** 1) o vrednicie înaltă la curtea căruiva princip domnitoriu 2) adecă scriitoriu; **luătoriu de samă** 1) adecă chivernisitoriu, purtătoriu de grije 2) adecă cercetătoriu; **lucrătoriu de corabie**; **luminariu** 1) adecă făcătoriu de lumini;

măcelariu; **magistrat**; **maier** 1) adecă măierște 2) omul carele este rânduit preste vreo măierște; **măieriță** f.; **măiestru** p.e., om măiestru; **măiestru**; **măiestru de săcure**, i.e. bărdăș; **mănușariu**; **mărturisitoriu** 2) adecă duhovnic; **măsariu**; **măsurătoriu** 1) cu stânginul, cotul, cupa etc. 2) cu cumpenile, cântariul; **măsurătoriu-de-pământ**; **măturătoriu**; **măturătoare** f.; **medelniceriu**; **medic**; **merariu**; **meșter** sau **magistru**, **maistor** a) la ceva învățătură, adecă dascal b) de vreun lucru cu mânila – în vreun lucru mai măiestru c) meșter de toate; **meșter**, f. -ră; **mielariu**; **militariu**; **monah** călugher; **morariu**; **morăriță**; **musicașu** v. ceteraș;

năimit; negoțatoriu; negoțatoriță; negoțatoriu de ceapă; negoțatoriu de fier; negoțatoriu de lână; negoțatoriu de mătăasă; negoțatoriu de pești; negoțatoriu de petrii scumpe; negoțatoriu de porci; nemeșoaică; nemeșoaică; nobil; notareșu;

obșitariu; obșitaș; ocârmuitoriu, îndreptătoriu; ocârmuitoriu, îndreptătoriu corabiei; ocinic; oleeriu; ostaș; ostaș de corabie; olariu; olăriță f.; opincariu;

papareț; patrol; paznic; păcurariu; păcurăriță f.; pădurariu; pădurăriță f.; păharnic; pālărieriu; pālărieriță f.; pālăriu 1) la rădicarea cării va case 2) i.e. luătoriu de samă preste lucrători sau slujbași; pândariu, pândăș – p.e., la vie; pāpucariu v. călțunariu; pārinte – așiderea în titulele preoților: *cinstite pārinte! Domnule pārinte!*; pārcālab 1) purtătoriu de grije, p.e., oarecare iosaș domnesc 2) i.e. temniceriu; pāsāriariu; pāstoriu 1) la orice marhă 2) la oi. V. pācurariu 3) la vreo vie etc. 4) sufletesc; pānzariu 1) țesătoriu de pānză 2) negoțatoriu de pānză; pānzāriță f.; pedestrimă; pedestrașu – ostaș pedestrașu – cale de pedestrași; pescariu 1) care prinde pești; pescăriță; peferiu; pisariu i.e. scriitoriu; pitariu; pităriță; plaiu 2) straja pre munții dintră hotară; plugariu; pocovnic; poetă; pogānicu; politic; popă 1) i.e. preot; popă de oaste de tabără, la reg[h]ement, la cătane; portariu; portăriță f.; postāvāriariu; postāvāriță f.; prefus; preoteasă; preot presviter; pristav i.e. gornic; priveghitoriū; pro-cator avocat, procurator; procurator avocat; prorociță; prost – ostaș prost, cătană proastă, i.e. fără dregătorie; pustnică seheastră; pușcaș pușcătoriu 1) carele pușcă 2) i.e. carele face puște; pușcășiță f.;

rāitariu călărăș cu fier, catafract – carele este cu arme ușoare întrarmat; ravi; rānitoriū; regruță; roabă 1) 2) i.e. prinsă die Gefangene. 3) i.e. slujnică; robotăș; rotariū care face roate și cară; rotăriță f.; rugātoare sau rogātoare care se roagă;

samtartāu; samtartāiță f.; sābāu cuvânt numai în Ungaria întrebuițat, i.e. croitoriu; sāboaică f.; sābiariū spātariū, care face sabii; sābieriță f.; sācariū cel ce face sau poartă saci sau se negoțatorește cu saci; sāgetātoriu; sāgetātoare f.; sālāșeriū i.e. cortelaș; sālāu; sāmuitoriū; sāpātoriu – la cucuruz etc.; sāpātoriu de fāntānā; sāponariū; sāponāriță f.; sārāntoc; sātariū; schimbātoriu de aur; scobitoriū 1) carele cioplește în piatră, lemn etc.; scriitoriē; scriitoriū 1) carele scrie orice pre sama sa sau a altuia 2) la vreo dregătorie, lāngă vreun domn, i.e. logofăț; scriitoriță f.; scriitoriū; scriitoriū de gazete; scriitoriū de novele; scutelnic – în Țeara Romānească însemnează jeleriū, slugibaș; serdariū o vrednicie în Țeara Romānească; sfārnariū; simbriiaș; slugă; slugitoriū – la vreun divan, sfat; sluguliță; slujnică; slujnicuță; socāciță; socaciū; solgābirāu; sol 1) a căruiva împārat, prințip 2) oricarele este trimis cu vreo veste, mandat, poruncă; solitoriū; spālātoare 1) adecă muere carea spală ceva; spālātoriū; spātariū 1) carele poartă spata sau paloșul căruiva veziriu, voivod 2) carele face spete de țāsut; stegariū; stāpān 1) în casă, preste șerbi etc. 2) adecă domnitoriū 3) adecă biruitoriū; stāvāriū; stolnic subst.; strajemeșter; strājeriū; strājeriță f.; strāngātoriu – de dare; stupariū; suciū adecă blānariū, cojocariū; sutaș;

școlastic; șelariū; șerb din corabie; șifariū; șindriliariū; șișcă i.e. vrājitoare; șișcoiū adecă vrājitoriū; șofrānariū; șpeferiū adecă apotecariū; șuteu, mai bine, cocātor de pāne;

tābācariū 1) adecă negoțatoriū de tābac; tābārean; tāietoriū de lemne; tāietoriū de piatră; tāietoriū sau negoțatoriū de piatră-acră; tāietoriū de sare; tālmācitoriū; tālmācitoare f.; tālpariū pelariū, timariū; tāmāduitoriū medic, doftor; tāmplariū; temniceriu; tescariū; timariū; timāriță f.; tistie; tist 1) adecă dregātoriu mai mare 2) în

vreun bun domnesc; **tisturiță** f.; **trimbitașu**; **trimis**, sol; **turtariu**; **turtăriță** f.; **tușeriu**
1) orice negoțatoriu 2) de boii, de vite;

țântariu; **țesetoriu**; **țesătoare** f.; **țesătoriu de mătasă**;

ucenic 1) carele învață de la altul sau carte, seu și altă măiestrie 2) la moară, *i.e.*
ocinic; **uceniță**; **ungătoriu**; **ungătoare**;

vămaleș, **vămaș**, **vameș**; **văpsitoriu**; **văsariu** 1) carele face sau vinde orice vase 2)
carele face vase de lemn, p.e., ciubere, donițe (cofe); **vărariu**; **vătav** – la vreun boeriu,
adecă dregătoriu; **vânătoriu**; **vânzătoriu** carele vinde; **vânzătăriu de cărți**; **vânză-**
toare; **vechil**; **verbuncaș**; **vezerdea** adecă ficior de vodă (prințip), p.e., în Țeara Româ-
nească; **vieriu**; **vighitoriu**; **vindecătoriu**; **viteaz** irou; **vitează**; **vițelariu** 1) carele pasto-
rește viței; **voatră**;

zugrav.

ABREVIERI BIBLIOGRAFICE. SIGLE

- Aldea *et alii* 2913 = M. Aldea, D. Leucuța, M. Vremir, V. Cristea, A. Podaru, *Lexiconul de la Buda (1825). Ediție electronică*, Cluj-Napoca, 2013; <http://www.bcuculuj.ro/lexiconuldelabuda>
- Anghel 2011 = C. Anghel, *Ocupații la Sebeș la sfârșitul secolului al XIX-lea*, în „Terra Sebus”, 2011, nr. 3, p. 421–29.
- Baloghy 1882 = I. Baloghy, *A magyar Királyi egyetemi nyomda termékeinek czimjegyzéke*, Budapesta, Magy. Kir. Egyetemi Könyvnyomda, 1882.
- DAR = *Dicționar de arhaisme și regionalisme*, București, Editura Saeculum Visual, 2002.
- DEX = *Dicționarul explicativ al limbii române*, București, Editura Univers Enciclopedic Gold, 2009.
- Dicționarul de sinonime* = Mircea Seche, Luiza Seche, *Dicționar de sinonime*, Chișinău, Editura Litera Internațional, 2002.
- DLRM = *Dicționarul limbii române moderne*, București, Editura Academiei R.P.R., 1958.
- Domokos 1985 = Domokos Sámuel, *Magyar-román irodalmi kapcsolatok*, Budapesta, Gondolat, 1985.
- Király 2003 = Király Péter, *A kelet-közép-európai helyesírások és irodalmi nyelvek alakulása. A budai Egyetemi Nyomda kiadványainak tanulságai 1777–1848*, Dimensiones Culturales et Urbanas Regni Hungariae 3. Nyíregyháza, 2003.
- Lexiconul de la Buda*, LB = *Lexiconul de la Buda (Lexicon românescu-latinescu-ungurescu-nemțescu, care de mai mulți autori în cursul a treizeci și mai multor ani s-au lucrat seu Lexicon Valachico-Latino-Hungarico-Germanicum quod ad pluribus auctoribus decursu triginta et amplius annorum elaboratum est*, Budae Typis et Sumtibus Typographiae Regiae Universitatis Hungaricae, 1825).
- MOL = Magyar Országos Levéltár, Budapest (Arhiva Națională Maghiară), Budapesta, 47028 fasc.
- Pál 1998 = Pál J., *Meșteșugurile în orașele din Transilvania în prima jumătate a secolului al XIX-lea*, în „Historia Urbana”, VI, 1998, nr. 1–2, p. 85–94.
- Tatay 2013 = Tatay A. E. *Imagini din cărțile de economie tipărite la Buda (1810–1823)*, în „Transilvania”, 2013, nr. 5–6, p. 19–24.
- Veress 1982 = Veress Endre, *A Budai Egyetemi Nyomda román kiadványainak dokumentumai, 1780–848*, Budapest, Akadémiai Kiadó, 1982.

LEXICON BUDENSE: NAMES OF
OCCUPATIONS, OFFICE FUNCTIONS, PROFESSIONS
(Abstract)

Lexicon Budense, the first quadrilingual dictionary of the Romanians, has appeared in 1825, as a necessity of language standardization, the need to include the Romanian language in the cultural context of 19th century Europe. The study has its focus on one segment of the lexical registers of the dictionary, namely the terms for occupations, administrative functions and professions. It is important to be as thorough as possible in rendering the registers of the Lexicon as these reflect not only the state of the Romanian language but also the linguistic reality as presented at the beginning of the 19th century. The author presents geographical terms, concepts of language and nation, family terms, as well as terms of administration and workmanship.

Cuvinte-cheie: *Lexicon Budense, terminologie, funcții administrative, meserii.*

Keywords: *Lexicon Budense, terminology, administrative functions, workmanship.*

*Institutul de Lingvistică și Istorie Literară
„Sextil Pușcariu”
Cluj-Napoca, str. Emil Racoviță, 21
vremirmarta@gmail.com*